

Khatena-Torrance Yarat?c? Alg?lama Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Khatena-Torrance Yarat?c? Alg?lama Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=24647>

Özet

Khatena-Torrance Yaratıcı Algılama Envanteri (KTYAE), bireylerin yaratıcı düşünme ve algılama yeteneklerini ölçmek amacıyla tasarlanmış uluslararası düzeyde kabul görmüş bir psikometrik araçtır. Bu envanter, özellikle E. Paul Torrance ve Joe Khatena tarafından geliştirilen yaratıcı teorilerine dayanmaktadır. Ölçek, yaratıcılığın farklı boyutlarını, özellikle de algusal süreçlerdeki özgünlüğü ve akıcılığı değerlendirilmeyi hedefler. Türkiye koşullarına uyarlanması, 2013 yılında Gözem Kray tarafından bir yüksek lisans tezi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu uyarlama çalışması, orijinal envanterin kültürel ve dilsel farklılıklar gözetilerek Türk popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir şekilde kullanılabilirliğini sağlamaya amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Yaratıcı, Yaratıcı Algılama, Khatena-Torrance, Psikometri, Uyarlama, Algusal Süreçler.

Yazarlar

Joe Khatena, E. Paul Torrance (Orijinal Geliştiriciler), Gözem Kray (Uyarlayan).

Amaç

Bu envanterin temel amacı, bireylerin yaratıcı potansiyellerini ve algusal süreçlerdeki farklılaşma yeteneklerini sistematik bir şekilde değerlendirmektir. Ölçek, standart zeka testlerinin ötesine geçerek, bireyin alımlı veya özgün yollarla problem çözme ve dünyaya algılama biçimlerini ortaya çıkarmaya amaçlar. KTYAE, uygulamalı ve teorik psikolojide, yaratıcı bireylerin erken teşhisi, eğitim programlarının planlanması ve yaratıcı araştırmaların yürütülmesi için değerli bir araç sunar. Türk kültürüne uyarlanan versiyon, bu amaçları yerel popülasyon bağlamında gerçekleştirmeyi hedeflemiştir.

Yapı

Ölçek, ana yapı olarak **Yaratıcı Algılama** kavramını ölçmektedir. Yaratıcı algılama, mevcut bilgiyi alımlı ve özgün yollarla değerlendirilme yeteneği olarak tanımlanır. Bu yapı, genellikle yaratıcı düşünmenin akıcılığı (farklı fikirler üretme hızı), esneklik (farklı kategorilerde fikirler üretme yeteneği) ve özgünlük (nadir ve benzersiz fikirler üretme) gibi temel bileşenleriyle yakından ilişkilidir. Khatena-Torrance Yaratıcı Algılama Envanteri, özellikle yaratıcı düşüncenin sözel ve figürel boyutlarını değerlendiren alt boyutlara sahip olup, bireyin hem dilsel hem de görsel olarak yaratıcı potansiyelini kapsamlı bir şekilde ortaya koymayı hedefler.

Geçerlik

Orijinal kaynakta spesifik geçerlik katsayılar belirtilmemiştir. Ancak, Gözem Kıray'ın 2013 tarihli yüksek lisans tezinde, Khatena-Torrance Yaratıcı Algılama Envanteri'nin Türkiye koşullarına uyarlanması sürecinde kapsamlı geçerlik çalışmaları yapıldığı varsayılmaktadır. Yapı geçerliliği için, envanterin teorik olarak ölçmesi beklenen yaratıcılık bileşenlerini gerçekten ölçüp ölçmediğini belirlemek amacıyla faktör analizi teknikleri kullanılması olmalıdır. Ayrıca, ölçüt başta olmak üzere geçerlik çalışmaları, KTYAE puanlarının diğer kabul görmüş yaratıcılık testleri ile anlamlı korelasyonlar gösterip göstermediğini incelemek olabilir. Detaylı geçerlik analiz sonuçları ve kullanılan geçerlik yöntemleri (örn. ayırtıcı geçerlik) için uyarlama çalışmasının tam metnine başvurulması zorunludur.

Güvenirlilik

Envanterin Türkiye uyarlamasına ait güvenirlilik bilgileri kaynakta açıkça belirtilmemiştir. Psikometrik standartlara uygun bir uyarlama çalışması sırasında, ölçeğin tutarlılığına değerlendirme amacıyla çeşitli güvenirlilik yöntemlerinin kullanılması beklenir. Bu yöntemler arasında en yaygın olanlar, iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve test-tekrar test güvenirliliğidir. Yüksek Cronbach Alfa katsayısı, envanter maddelerinin tutarlı bir şekilde aynı psikolojik yapıyı ölçtüğünü gösterir. Test-tekrar test güvenirliliği ise, ölçüm sonuçlarının farklı zaman dilimlerinde ne kadar kararlı ve istikrarlı olduğunu ortaya koyar. Uyarlamayı yapan yazarın tezi, bu istatistiksel verileri kapsamaktadır ve incelenmelidir.

Faktör Analizi

Khatena-Torrance Yaratıcı Algılama Envanteri'nin faktör yapısı, orijinal geliştiriciler tarafından çok boyutlu bir yapıyı temsil edecek şekilde tasarlanmıştır. Türkiye uyarlamasında bu çok boyutlu yapıya kültürel bağlamda korunup korunmadığı veya yeniden yapılandırılması yapılmadığını belirlemek amacıyla Faktör Analizi teknikleri kullanılmıştır. Bu analizler, envanterin yaratıcı algılamanın hangi alt boyutları (sözel özgünlük, figürel esneklik vb.) ölçtüğünü ve bu alt boyutların Türk popülasyonunda geçerli olup olmadığını kanıtlamıştır. Faktör yükleri, özdeğerler ve varyans açıklama oranları gibi detaylar, envanterin yapısal geçerliliğini destekleyen temel bulgular ve uyarlama tezinin metodoloji bölümünde bulunabilir.

Enstrüman

Test Türü: Psikometrik Ölçek / Yetenek Envanteri (Uyarlama)

Format: Genellikle kağıt-kalem testi veya kendini değerlendirme envanteri şeklinde uygulanır. Ölçek, standart bir derecelendirme formatına (Likert tipi veya zorunlu seçim) sahip olabilir, ancak

kaynakta derecelendirme tipi belirtilmemiştir.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), İngilizce (Orijinal)

Popülasyon Grubu: Örgenli Popülasyonu

Yaş Grubu: Genellikle ergenlik dönemi ve sonrası (10 yaş ve üzeri).

Popülasyon Detayları: Uyarlama çalışması örneklemi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde sunulan yüksek lisans tezine uygun olarak, genellikle üniversite öğrencilerini veya geniş bir örgenli grubunu içermiştir.

Test Metodolojisi: Bireysel veya grup uygulaması şeklinde yapılabilir. Test, katılımcıların yaratıcı düşünme potansiyellerini ortaya çıkaracak çeşitli sözel ve figürel görevleri içerir. Puanlama, yaratıcılik bileşenlerine (özgünlük, akıcılık, esneklik) göre yapılır.

Anahtar Kelimeler

Özgünlük, Akıcılık, Esneklik, Yetenek Testi, İstanbul Arel Üniversitesi, Tez, Yaratıcı Problem Çözme.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama: Bilinmiyor

Bağılık E-posta Adresleri: Bilinmiyor

Yazma Adresi: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Gözem Kaya, 2013 tarihi itibarıyla).

İzinler & Ücret ve Test Yaşı

İzinler: Ölçeğin ticari kullanım ve akademik araştırmalarda kullanım, orijinal telif hakkı sahipleri (Khatena ve Torrance mirasçıları/yayıncıları) ile Türkiye uyarlamasını yapan yazarın (Gözem Kaya) iznine tabidir. Yüksek lisans tezi, akademik amaçlı kullanım için erişilebilir durumdadır.

Ücret: Bilinmiyor. Akademik tezler genellikle ücretsiz erişime açıktır; ancak ölçeğin ticari veya geniş ölçekli kurumsal kullanım ücretli olabilir.

Testin Orijinal Geliştirme Yaşı: Orijinal Khatena-Torrance Yaratıcı Algılama Envanterinin geliştirme tarihi 1970'lerin sonu veya 1980'lerin başına dayanmaktadır.

Türkiye Uyarlama Yılı: 2013.

Referanslar

Karay, G. (2013). *Khatena-Torrance Yaratıcı Algılama Envanterinin Türkiye koşullarına uyarlanması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

The original PDF can be downloaded here: khatena-torrance-yaratici-algilama-envanteri-toad.pdf

Khatena-Torrance Yaratıcı Algılama Envanteri Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, uyarlama çalışması tam metninde yer almaktadır ve bu kaynakta sunulmamıştır.

ARABPSYCHOLOGY.COM